

Josep Ma. Sanmartí

DES DEL RETIRO

La difícil reconstrucció de la política exterior

Ningú, llevat de les grans potències o dels països més importants i encara, no pot dir que la crisi desfermada al golf Pèrsic no li ha trasbalsat poc o molt les seves relacions exteriors. El món assisteix bocabadat a una espectacular dansa d'aliances que fa molt poc semblaven inversemblants per molt que la *realpolitik* d'alguns ens hagués fet veure coses veritablement estranyes. ¿Qui havia predit per exemple, una aliança entre EUA i l'URSS com la que contemplem ara? O ¿qui s'hauria pogut imaginar un Consell de Seguretat de l'ONU votant gairebé per unanimitat vuit o nou resolucions seguides, al-

gunes d'elles d'una importància cabdal? Davant de circumstàncies d'aquest gruix és lògic que la política exterior de potències mitjanes o petites, entre les quals hi ha l'estat espanyol, es vegin distorsionades i canviades a remolc d'uns fets que no controlen ni de bons tros. La qüestió és que no només l'economia espanyola ha rebut una seriosa patacada, sinó que cal refer una acció exterior adaptada a uns esdeveniments nous i inesperats.

La primera constatació que es pot fer és el pes gairebé nul que Espanya ha tingut entre els països àrabs a l'hora de la crisi. S'ha rebut un rei de Jordània, que pidolava amb la desesperació d'aquell que sent el pernil d'un entrepà a punt de ser menjat, suport per a un pla de pau a la zona. Se li va tustar l'esquena amb una certa simpatia (Hussein va ser un dels suports exteriors del general Franco) se li va traure informació i no se li va fer cap cas. Es van mantenir unes converses informals amb el rei Hassan II del Marroc, coses que no poden tenir un caire excepcional ni van dur enlloc, i es va demanar su-

port logístic a Egipte pels tres vaixells de guerra espanyols al Golf Pèrsic, que, orfes d'un vaixell de transport propi, necessiten tocar port cada dos per tres. I això va ser tot el que donava la famosa amistat amb els països àrabs. Ni una mala gestió d'intermediaris, i això que el president González va tenir el detall a primers d'agost de dir a Viena que això ho havien de resoldre els àrabs entre ells. Des d'ara és palès que la capacitat espanyola per influir en aquest món tan complex no passa de la que li atorgui la seva condició de país membre de la CE i amb prou feines. Les dificultats per a traure els ostatges espanyols de Kuwait i Bagdad són un altre signe d'aquesta feblesa.

El segon aspecte a considerar és el nul paper que els països llatinoamericans han tingut en aquesta crisi. Si n'han tingut algun ha estat per expressar els seus temors a acabar pagant els plats trencats i el beure. Espanya ha estat incapaç de facilitar una participació més activa d'aquests països en tot l'afer, tenint en compte que en un hipotètic bloc llatinoamericà hi

figuren potències com Mèxic o Brasil. I en qualsevol cas, un pronunciament hispano-latinoamericà al si de l'ONU hauria d'haver estat escoltat per les grans potències, al marge de si li feien cas o no.

Espanya, al contrari, s'ha limitat a concertar la seva actuació amb la nord-americana, i bona prova d'això són les explicacions donades al terme de la visita del secretari d'estat nord-americà, Richard Cheney, a Madrid el dia 21 de setembre. No sols es va afirmar la coincidència total de punts de vista, cosa notable si es té en compte que Cheney és possiblement el membre més dur, més "falcó", de l'administració Bush, sinó que es va garantir el suport logístic espanyol a la política americana al Golf. Ni tan sols es va ser capaç de dir en públic que no es trametran més forces militars al Golf, potser perquè el govern espanyol no es veu capaç de mantenir aquesta promesa si el collen una mica més des de Washington, París i Londres.

No hi havia cap política de recanvi, fora d'alguns gestos tímids de caire europeista, com foren les consultes a la UEO, o de caire internacionalista, com les propostes d'enfortir el poder executiu de l'ONU. Ni Europa, ni el món àrab, ni Amèrica Llatina han vist entrar en acció una diplomàcia espanyola més favorable a la moderació. No fa tants anys que aquest mateix govern abonava amb una

certa gosadia les primeres iniciatives soviètiques a favor de la distensió i el desarmament mundial, o aplaudia la liberalització de l'Europa Oriental, o demanava als EUA que retiessin gran part de les seves forces operatives destacades en territori espanyol, o sostenia el desarmament de la "contra" a Nicaragua, o condemnava la invasió de Panamà. Aquesta vegada, poca broma, les coses van de debò i no han valgut els gestos pseudo-neutralistes o tan sols apaivagadors. Els EUA han posat fermes els seus aliats (els vells i els nous) i el govern espanyol no ha dubtat a posar l'esquena dreta per por a rebre el pitjor càstig, la marginació.

Per això Felipe González es va veure obligat a anar a Nova York els dies 29 i 30 de setembre. Havia de tornar a convèncer els seus amics llatino-americans que l'estat espanyol continua sent el seu millor padrí davant la CE i fins i tot davant l'emergent Europa Oriental. Havia de recuperar la confiança dels italians, astorats pel canvi d'actitud espanyola davant la unió monetària i econòmica de la Comunitat. Havia de donar la imatge d'un dirigent amb projecció pròpia, al qual el mateix president Bush li demana una entrevista personal. Havia d'aparèixer davant l'opinió pública interna no com un ninot en mans de les

grans potències, sinó amb iniciatives com les que li van valdre un paper a

Amèrica Central o a

Angola.

Les coses ni són, ni seran com abans. Quan les circumstàncies van mal donades a l'estat espanyol no li queda gairebé marge de maniobra i prou feina té a intentar salvar els mobles de casa seva. Sense voler dir que la situació sigui fàcil, el govern ha de refer la seva política econòmica i la seva política exterior com a objectius preferents en els pròxims mesos. I més d'un es pregunta si això es pot fer amb un govern que si cau que si no cau.